

Provincie Gelderland
Gedeputeerde, de heer P. Drenth
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

datum
19 juni 2018

ons kenmerk
2018-2189 5.1.2e

uw referentie

bijlage(n)
1

behandeld door
5.1.2e

doorkiesnummer
026-3552526

e-mailadres
5.1.2e@glk.nl

onderwerp
Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SNL)

Geachte heer Drenth,

Als partner van de provincie Gelderland levert Stichting Het Geldersch Landschap (GL) een belangrijke bijdrage aan het behoud van natuur en landschap in Gelderland. Dit doet GL door behoud en verbetering van de kwaliteit van de natuur- en landschapswaarden in haar bezit. Sinds 2014 ontvangt GL hiervoor een bijdrage vanuit de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SNL) Gelderland. Deze bijdrage voorziet in een genormeerde bijdrage voor de openstelling van het bezit en het beheer van aanwezige natuurkwaliteiten, uitgedrukt in beheertypen.

Met deze brief wil GL uw aandacht vragen voor twee voor ons nadelige tekortkomingen in de uitvoering van bovengenoemde regeling door de provincie. Het betreft:

1. de aanduiding op de natuurbeheerplankaart van het natuurbeheertype N17.03 (Park- en stinzenbos) en het landschapstype L01.07 (Laan) binnen ons bezit. Hiervoor heeft GL op 30 oktober 2017 (kenmerk 2017-002899) haar zienswijze ingediend naar aanleiding van de ter visie legging van het Natuurbeheerplan 2018. Op basis van een voorzichtige schatting heeft GL hierdoor de afgelopen jaren (2014-2017) ca. € 840.000 te weinig ontvangen (€ 210.000 jaarlijks) voor de financiering van het door haar uitgevoerde beheer.
2. Het ontbreken van tussentijdse bijstelling over de periode 2014-2018 van de beschikking SNL op grond van door ons jaarlijks gemelde wijzigingen van beheertypen. Dit betreft ongeveer 900 ha van ons bezit verdeeld over ca. 420 wijzigingen.

De impact van deze tekortkomingen zijn voor GL dermate groot, dat ik u verzoek om zo spoedig mogelijk na de vakantieperiode een bestuurlijk overleg hierover met u te kunnen voeren. Hierbij verwijs ik u naar artikel 2.5 van onze gezamenlijke Uitvoeringsovereenkomst van maart 2014 waarin de doorwerking van de aanpassing van de natuurbeheerplankaart in de huidige beschikking staat opgenomen.

Het blijkt dat bij andere terreineigenaren, waaronder bijvoorbeeld Staatsbosbeheer, de lanen op landgoederen wel op de natuurbeheerplankaart staan en jaarlijkse aanpassingen op de kaart wel in de beschikking zijn doorgevoerd.

In het bestuurlijk overleg van de Manifestpartners met de gedeputeerde, de heer J.J. van Dijk, in mei 2017 is gesproken over de door de provincie geconstateerde afwijkingen tussen de SNL-

beschikkingen die gebaseerd zijn op de provinciale natuurbeheerplankaart en de werkelijke situaties buiten in de natuurterreinen. Daarbij is door GL naar voren gebracht dat dit ook het goede moment zou zijn om opnieuw te kijken naar de beheertypen Park- en stinzenbossen en lanen op deze kaart, omdat GL als landgoedbeheerder een aanzienlijk areaal en lengte heeft van deze arbeidsintensieve en dus kostbare beheertypen. Bij de totstandkoming van het natuurbeheerplan in 2013 is er namelijk door de provincie Gelderland uit financiële overwegingen voor gekozen om slechts beperkte delen van het bosareaal als Park- en stinzenbos op de kaart te zetten, maar de parkbossen veelal als N16.01 (produktiebos) of N15.02 (natuurbos) aan te duiden. Ook zijn lanen die in bos liggen niet als laan aangeduid, maar als bos. De lanen zijn veelal nog wel te onderscheiden, omdat zij als een ander bostype op de kaart zijn gezet dan het omringende bos (vaak is het bos N16.01 en is de laan aangeduid als N15.02). De provincie heeft indertijd om haar moverende redenen afgeweken van de in IPO-verband gemaakte afspraak om de situatie buiten in de terreinen een op een over te nemen in het provinciaal natuurbeheersplan. De duiding van beheertypen is ten onrechte gebruikt als regelknop voor de financiën. Deze regelknop om de financiën te beheersen zit in de SNL-regeling zelf door bepaalde beheertypen eventueel niet open te stellen en/of een subsidieplafond in te stellen.

GLK heeft groot bezwaar tegen deze werkwijze omdat deze niet in overeenstemming is met de in IPO-verband gemaakte afspraken en ook geen recht doet aan de extra beheerkosten die gemoeid zijn met de instandhouding van de kwaliteiten die horen bij het aanwezige parkbos en de lanen. Volgens de regeling ontvangen beheerders die gebruik maken van de SNL-regeling 75% van de genormeerde kosten. GL ontvangt nu slechts 75 % van de kosten voor een 'gewoon' bos, in plaats van het hogere tarief voor Park- en stinzenbos en omdat wij een groot areaal parkbos hebben, wordt GL daardoor extra hard getroffen door de verkeerde typeaanduiding.

Inmiddels vindt ook ambtelijk overleg hierover plaats waarbij begrip is voor het standpunt van GL, maar wordt voor een eventuele aanpassing van de beschikking verwezen naar de nieuwe overeenkomst in 2020. Op verzoek van de provincie heeft GL in beeld gebracht welke bossen en lanen volgens haar onjuist zijn aangeduid op het natuurbeheerplan. Begin februari van dit jaar heeft daarover een vervolgesprek plaatsgevonden. Daaruit kwam naar voren dat er behoefte is aan een nadere toelichting op de wijze waarop GL de verschillende beheertypes interpreteert en afbakt. Hiervoor is een notitie gemaakt die als bijlage is toegevoegd aan deze brief. Omdat in het gesprek in februari ook het landschapstype Historische tuin is opgekomen als discussiepunt, is ook de afbakening van dit type in deze notitie meegenomen.

In ons bestuurlijk overleg zou ik graag met u afspraken willen maken over de aanpassing van de natuurbeheerplankaart conform ons voorstel én met terugwerkende kracht de lopende beschikking (2014-2019) te corrigeren.

Hoogachtend,
STICHTING HET GELDERSCH LANDSCHAP

5.1.2e

directeur - bestuurder

Kopie extern: Provincie Gelderland, de heren

5.1.2e

Pagina 2 van 2

Afbakening beheertypen N17.03, L01.07 en L02.03 – mei 2018

De Index Natuur en Landschap geeft een beschrijving van beheertype. Citaten uit deze index zijn hieronder cursief weergegeven. De niet-cursieve tekst betreft een voorstel tot afbakening door GLK. Deze afbakening is tevens voorgelegd aan een erfgoeddeskundige van het Gelders Genootschap.

Gelders Genootschap

Gelders Genootschap heeft eerder dit kalenderjaar in opdracht van de provincie (Paul Thissen, coördinator Erfgoed & Landschap) een beoordeling gedaan van aanwezige landgoedkwaliteiten in Gelderland. In deze beoordeling is niet alleen gekeken naar monumenten en historische buitenplaatsen, maar is ook (juist) daarbuiten gekeken welke terreinen in Gelderland landgoedkenmerken hebben. In de studie van Gelders Genootschap zijn vrijwel alle terreinen van GLK aangemerkt als terreinen met landgoedkwaliteit. Dus ook op plekken waar geen monumentale aanwijzing is, kan er sprake kan zijn van historische waarde en ontwerp (met parkbos).

1. Park- en stinzenbos - N17.03

- * *Alle vormen van bos die vallen binnen een historisch park- of tuinaanleg.*

Dat betekent in ieder geval dat alle bos binnen een Rijksmonumentale Buitenplaats onder het beheertype valt. De afweging of het een historische parkaanleg is heeft namelijk al plaatsgevonden in de aanwijzing tot Rijksmonument. Hetzelfde geldt voor de Gemeentelijke Beschermde Buitenplaatsen.

Op de monumentenlijst (rijk of gemeente) staan alleen de parken van uitzonderlijke rijksmonumentale / gemeentelijke waarde. Dit zijn dus niet alle historische parken. Ook buiten de monumentenlijst zijn er parkbossen met een historisch ontwerp. Tot de ontworpen parkbossen behoren zowel de formele bossen (sterrenbossen en lanengrids), als de landschappelijke bossen (meer organisch van vorm) uit de bijbehorende aanlegstijlen. Voor het criterium historisch wordt geen vaste ouderdom aangehouden, maar wordt gekeken of de aanleg karakteristiek is voor een bepaalde aanlegperiode. Dit om te voorkomen dat er elke paar jaar weer aanleggen toegevoegd moeten worden. Een karakteristieke aanleg uit bijvoorbeeld de jaren '70 blijft karakteristiek.

- * *Dit beheertype hangt steeds samen met een cultuurhistorisch waardevol landgoed. Vaak is de samenhang groot met andere landgoedelementen. (...) Het beheertype Park- en stinzenbos bestaat uit opgaand bos, als onderdeel van een (voormalig) landgoed.*

Onder landgoed wordt het geheel van een (eventueel verdwenen) huis met omliggende bossen en landbouwgronden verstaan. Het deel van de bossen dat een duidelijke ontworpen aanleg met esthetische waarde vertegenwoordigd wordt als parkbos beschouwd.

Wanneer een landgoed cultuurhistorisch waardevol is, is in de typebeschrijving niet uitgewerkt. Er is sprake van historische waarde als bouwwerken, bossen en landbouwgronden een eenheid vormen die al geruime tijd (vaak al meer dan een eeuw) in samenhang bestaat. In delen van Gelderland kan het 'landhuis' van een landgoed ook een kasteel of een (kapitale) boerderij zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de scholtengoederen.

Het landgoed als geheel kan ook 'verdwenen' zijn, in de zin dat bijvoorbeeld het huis niet meer bestaat of de landbouwgronden er niet meer bij horen. Een parkbos vormt dan een nog wel bestaand restant van dit landgoed en voldoet in de optiek van GLK dan nog steeds als parkbos.

- * *Beheer is gericht op het behouden van de bijzondere (uitheemse) bomen en het handhaven van de karakteristieke struiklaag en kruiden.*

In de beschrijving van het beheer in de typebeschrijving wordt vooral ingegaan op beheer ten behoeve van behoud van specifieke soorten bijzondere bomen en planten. Voor de instandhouding

van de parkbossen is ook beheer voor het behouden van plantverbanden, zichtlijnen, doorzichten, diversiteit bosranden, etc. nodig. Het oogsten van hout in deze bossen vindt op basis hiervan plaats.

- * *Ornamentele boomgroepen, ook wel clumps genoemd, vallen buiten dit type en behoren in beheertype Historische tuin.*
Niet altijd is duidelijk wanneer iets een parkbos(je) is en wanneer een clump. Als criterium wordt aangehouden dat een clump vrij ligt (niet verbonden met naastliggend bos) en in principe uit hooguit 10-15 volwassen bomen bestaat.
- * *De beheerder dient het beheertype in stand te houden. De wijze waarop hij deze instandhoudingsverplichting invult, is aan de beheerder zelf.*
Het beheer van park- en stinzenbossen gericht op instandhouding van het parkbos, eventueel als relict van een verder verdwenen landgoed. Dit dient dan ook als zodanig opgenomen te zijn in de beheervisie voor het betreffende terrein.

2. Laan - L01.07

- * *Lanen zijn wegen die aan beide zijde met een of meerdere rijen bomen zijn beplant. Lanen vormen sinds de 17e eeuw belangrijke dragers van landgoederen en buitenplaatsen. Lanen werden niet alleen aangeplant uit esthetische motieven, maar dienden ook als beschutting tegen weersinvloeden en voor de houtproductie. Lanen blijven populair in de diverse tuinstijlen. Nog altijd worden nieuwe lanen aangelegd. Lanen komen voor in heel Nederland, vaak op en rond landgoederen. Soms herinneren lanen aan vroegere landgoederen op die locatie.*
Lanen die onderdeel zijn van een historische aanleg (zie hierboven bij N17.03) horen als zodanig op de natuurbeheerplankaart te worden aangegeven. Dit is ongeacht het feit of de lanen in een bosgebied liggen of daarbuiten. Lanen kunnen onderdeel zijn van de oorspronkelijke aanleg en zijn daarmee een onderdeel van het parkbos. In de oorspronkelijke tekst van de Index was dat ook als zodanig opgenomen, bij de provinciale omschrijving ontbreekt deze passage.
Lanen die in bos gelegen zijn, dat voldoet aan de definitie van parkbos, vormen een integraal onderdeel van dat parkbos en dienen dus niet apart op het natuurbeheerplan aangegeven te worden.
- * *Een laan is een weg of pad, die aan beide zijden met een of meerdere rijen bomen is beplant en is bedoeld en aangelegd als laan.*
- * *Losse bomenrijen horen niet tot dit beheertype, maar tot het beheertype L01.13 Bomenrij/solitaire boom.*
De hierboven genoemde afbakening geeft aan dat ook buiten een historische aanleg sprake kan zijn van een laan, zolang deze 'bedoeld en aangelegd is als laan'. Er is sprake van een aanleg als laan als voldaan kan worden aan de volgende kenmerken:
  - * *Bij een laan gaat het meestal om bomen van dezelfde soort en leeftijd en er is sprake van een herkenbaar en regelmatig plantverband;*
  - * *Onder dit beheertype vallen ook dijken met een weg, bovenop de kruin van de dijk, die aan beide zijden met bomen is beplant;*
  - * *Een laan is minimaal 50 meter lang.*

3. Historische Tuin - L02.03

- * *Het beheertype Historische tuin beslaat oude tuinen of tuinonderdelen bij buitenplaatsen, landgoederen, kastelen of kloosters die onderhouden moeten worden volgens een bepaald historisch*

ontwerp. (...) De tuinen hebben een relatie met het bijbehorende huis. In een enkel geval is het huis verdwenen maar de tuin nog aanwezig.

Dit betekent dat tuinen altijd horen bij een al dan niet verdwenen huis. Er moet sprake zijn van een historisch ontwerp. De tuin kan onderdeel zijn van een groter ontwerp (een tuin als aparte ruimte in een ontworpen parkaanleg bijvoorbeeld), maar kan ook zelf een ontwerp hebben (een tuin met ontworpen bloemenborders bijvoorbeeld).

Voor wat onder 'historisch' moet worden verstaan geldt hetzelfde als onder Parkbossen: karakteristiek voor een bepaalde aanlegperiode.

- * *Hierbij horen o.a. gazons, (rozen)perken, fonteinen, sier- en fruitbomen, paden, heggen, bij het ontwerp horende vijvers/waterpartijen, etc.*

Het bovenstaande spreekt voor zich. Daarnaast wordt in het beheertype Parkbossen gesteld dat ook de clumps bij dit beheertype horen.

Ook parkweiden kunnen deel uitmaken van de ontworpen aanleg van parken. Vaak hebben ze een belangrijke visuele werking en worden er vanuit het ontwerp ook eisen gesteld aan de uiterlijke verschijningsvorm, zoals bijvoorbeeld bloemenweiden in landschappelijke parken. In vergelijking met gazons worden ze minder vaak gemaaid en is de natuurwaarde vaak hoger (op Rosendaal zelfs Rode Lijst-soorten). Waar de grens ligt tussen parkweide enerzijds en Kruiden- en Faunarijk grasland (N12.02) en Nat, Vochtig en Droog schraalland (N10.01/02, N11.01) anderzijds is niet altijd scherp. Over het algemeen zal gelden dat als er in het grasland bijvoorbeeld ook (sier)bomen staan, of als het grasland begrensd wordt door vaste planten- of heestervakken, het eerder onder de parkweiden valt en dus onder Historische tuin.

Sier- en fruitbomen behoren volgens de beschrijving tot de tuinonderdelen. Het gaat hierbij om 'losse' sier- en fruitbomen. Andere sier- en fruitbomen horen bij de Parkbossen (N17.03) of de Hoogstamboomgaarden (L01.09).

Vijvers/waterpartijen behoren volgens de beschrijving ook tot de tuinonderdelen.

Hagen horen volgens de typebeschrijving ook onder het beheertype Historische tuin. Er is echter ook een beheertype Knip- en scheerheg (L01.05). Als de heg onderdeel uitmaakt van een ontworpen tuinaanleg dan valt hij onder Historische tuin en dat de Knip- en scheerheggen horen meer in het landschap thuis (zoals meidoornheggen).

- * *Er zijn drie beheeropties: Consolidatie door regulier beheer of restauratie of reconstructie. (...) Deze onderdelen worden intensief onderhouden volgens een bepaald ontwerp.*

Zowel relictten als gerestaureerde of gereconstrueerde tuinen vallen onder het beheertype.

Tuinonderdelen worden onderhouden om in stand te houden. Dit moet blijken uit de beschrijving in de beheervisie.

Overlap tussen Parkbossen en Historische tuin

Parkbossen en tuinen liggen vaak naast en/of door elkaar. Om te gedetailleerde kaarten te voorkomen, wordt voorgesteld, als tuinen minder dan een nog te bepalen percentage van het bijbehorende parkbos uitmaken, ze tot het parkbos te rekenen (en vice versa). Dit is vergelijkbaar met dat een beheertype heide ook een bepaald percentage bomen mag bevatten.

Geldersch
Landschap
& Kasteelen

Postbus 7005, 6801 HA Arnhem

PostNL

Afz. 6801 HA 7005

€8,40

NEDERLAND

19.06.18

NetSet FM 117599

www.glk.nl

NC1SS #8531X0X#00#0000#

200618Batch311

0000000006